Papp Endre

Levél a szerzőkhöz

Az első világháború kitörésének századik évfordulója természetesen fontos, visszafordíthatatlan változásokat magával hozó világtörténelmi esemény. Nekünk, magyaroknak ennél is több: sorsfordító dátum. 1914-ben kezdődött az a hányattatástörténet, amely XX. századi múltunkat tragikussá tette, s a mai napig befolyásolja az ország és a nemzet állapotát.

A századelőn Rákosi Jenő még hitt abban, hogy létrejöhet a tekintélyes, egységes nemzeti Magyarország, amely „szellemében, intézményeiben, gondolkodásában, érzületében, értelmiségében, műveltségében, öntudatában és önérzetében magyar". Látóhatára még a magyar birodalmi politika ábrándos távolába ért. Meg kell teremteni, írta, a harmincmillió magyar államát. Pár évtizeddel később Szabó Zoltán, kora helyzetét elemezve, már illúzióként beszélt arról a meggyőződésről, amely magától értetődőnek fogadta el az ország, az állam és a haza fogalmának egybeesését, az ezeréves birodalom sérthetetlenségét.

A háborús vereség és kiheverhetetlen következménye, Trianon egy egészen más jövőt hozott magával. Egy olyan új eseménysor indult el, mely teljesen új pályára terelte az államiságról, a politikáról, az identitásról, a kultúráról és a saját gazdaságról vallott elképzeléseket. A visszatérő bukásokat, a traumákat követő kényszerű újradefiniálás, újrakezdés kísérletei követték egymást. Radikális változások voltak megfigyelhetők a nemzetfelfogásban és a közösségi tudatban. Haza és haladás évszázados programjának egyensúlya, harmóniája nehezen orvosolhatóan felborult. Új élethelyzetek sorával szembesültünk, s a diadalmas terjeszkedéssel, a kulturális fölénytudattal szemben egyre inkább a nemzeti fönnmaradás kérdése vált aktuálissá. Mégis: a mögöttünk hagyott száz év a magyar tudomány, kultúra és sport világraszóló eredményeit is megszületni segítette. Ezért talán nem lenne helyénvaló, ha leegyszerűsítve – s engedve tradicionálisan tragikumra hangolt lelki természetünknek – hanyatlástörténetről beszélnénk.

De ha nem egyoldalúan gyászfeketébe borítva, akkor mégis hogyan láttathatnánk, írhatnánk le a velünk történteket? Arra kérjük, foglalja össze számunkra a saját verzióját, a saját történetét! Milyen távolba száll az első világégés füstje? Miben látja lelki-szellemi kondícióink jelenlegi állapotát leginkább befolyásoló múltbeli tényezőket? Megpróbáltatásainknak mi volt az ára, s lehet-e a jövőben haszna? Megszabadulhatunk-e végre az életünket beárnyékoló vereség- és veszteségtudattól?

Papp Endre (1967) kritikus, a *Hitel* felelős szerkesztője.